

Potencijali razvoja ruralnog turizma

Klemenčić, Elena

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:037400>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-18**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju
Sveučilišni preddiplomski studij
Kulture i turizma

ELENA KLEMENČIĆ

POTENCIJALI RAZVOJA RURALNOG TURIZMA

Završni rad

Pula, svibanj, 2018.
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Odjel za interdisciplinarne, talijanske i kurturološke studije
Sveučilišni preddiplomski studij
Kulture i turizma

ELENA KLEMENČIĆ

POTENCIJALI RAZVOJA RURALNOG TURIZMA

Završni rad

JMBAG: 687-KT
Studijski smjer: Kultura i turizam

Predmet: Selektivni oblici turizma
Mentor: doc.dr.sc. Aljoša Vitasović

Pula, svibanj, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____ Elena Klemenčić _____, kandidat za prvostupnika Kulture i turizma _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, Elena Klemenčić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Potencijali razvoja ruralnog turizma koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

UVOD 1

1. RURALNI PROSTOR I ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA	3
1.1. Pojmovno određenje ruralnog područja	3
1.1.1. Počeci turizma na ruralnim prostorima	5
1.1.2. Podjela ruralnih područja	6
1.1.3. Obilježja ruralnog prostora	7
1.2. Održivi razvoj turizma	8
1.2.1. Pojmovno određenje održivog razvoja turizma	9
1.2.2. Načela održivog razvoja turizma	11
2. RURALNI TURIZAM	12
2.1. Pojmovno određenje ruralnog turizma	12
2.2. Povijesni razvoj ruralnog turizma	15
2.3. Oblici ruralnog turizma	16
2.3.1. Agroturizam	17
2.3.2. Rezidencijalni i zavičajni turizam	18
2.3.3. Sportsko – rekreacijski i avanturistički turizam	18
2.3.4. Lovni i ribolovni turizam	19
2.3.5. Zdravstveni turizam	19
2.3.6. Kulturni i vjerski turizam	20
2.3.7. Gastronomski i vinski turizam	21
2.3.8. Ekoturizam i kamping turizam	21
3. POTENCIJALI RAZVOJA RURALNOG TURIZMA	22
3.1. Utjecaj promjene potražnje na razvoj ruralnog turizma	23
3.2. Prilagodba ponude	24
3.3. Potencijal Republike Hrvatske za razvoj ruralnog turizma	24
3.3.4. Valorizacija turističke atrakcijske osnove	27
3.4. Budućnost ruralnog turizma	27
3.5. Financiranje sredstvima Europske unije	28

4. RASPRAVA.....	28
5. ZAKLJUČAK	29
LITERATURA.....	30
POPIS SLIKA	33
SAŽETAK.....	34
SUMMARY.....	35

UVOD

Posljednjih desetaka godina, turizam se sve više razvija te poprima nove razvojne oblike. Prema tome, vidljivo je kako je moderne i suvremene turiste sve teže zadovoljiti, i to prvenstveno iz razloga jer postavljaju sve više zahtjeva. U posljednje vrijeme, među specifičnim oblicima turizma sve se više ističe i ruralni turizam, a pojedinci se sve više orijentiraju na bijeg iz urbanih područja u potrazi za odmorom. Najčešće se o ruralnim područjima govori kao o prostoru koji nije gradski, odnosno urbani, pa se u skladu s prethodno navedenim objašnjenjem dolazi do temeljnog zaključka kako gradska naselja predstavljaju urbana područja, dok se općine odnose na ruralna područja.

U današnje vrijeme, ruralni turizam se može definirati i predstaviti kao vrsta turizma koja se odvija u ruralnim prostorima. Sukladno prethodno navedenoj tvrdnji, može se reći kako je navedena definicija u mnogim slučajevima nepotpuna, odnosno teško je odrediti konkretniju definiciju koja bi se mogla odnositi na sva ruralna područja. Stoga, potrebno je naglasiti kako cjelokupni koncept ruralnog turizma uključuje i podrazumijeva boravak na određenom gospodarstvu, kao i posebne oblike aktivnosti kao što su primjerice odmor u prirodi, pustolovni sport, penjanje, jahanje i hodanje. Nadalje, prema definiciji „*Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj*“ (OECD), o ruralnom turizmu je riječ ako je lociran u ruralnim prostorima, izgrađen na osnovi ruralnih tipičnosti, ruralan u mjerilu i posjeduje tradicionalna obilježja, odnosno ako je održiv te njegov razvoja ne narušava pojedine osobitosti ruralnog prostora.

Velika važnost razvoja ruralnog turizma prvenstveno se ogleda u interakciji poljoprivredne proizvodnje, proizvodnje tradicionalnih proizvoda, odnosno u interakciji prezentiranja tradicije, tradicijskih usluga, tradicijske gastronomije i turističkih usluga. Naime, globalne promjene u razvoju gospodarstva u današnje vrijeme traže nove načine poticanja gospodarskog razvoja, a jedan od načina razvoja ruralnih područja je i ruralni turizam koji sve više pridonosi njihovom razvoju. U skladu s tim, može se reći kako je temeljni cilj ruralnog turizma „*vratiti*“ čovjeka tradicijskim vrijednostima i prirodnom okruženju. Potencijali razvoja ruralnog turizma na području Republike Hrvatske vezani su uz moguću realizaciju investicija za turističke namjene, a kroz podršku postojećim i razvojem novih oblika, cilj je inicirati stvaranje prepoznatljivog imidža određene turističke destinacije. Ruralni turizam je

također i jedan od temelja razvoja turizma od 2020. godine, jer Republika Hrvatska kao turistička destinacija, osim što svake godine ostvaruje sve bolje rezultate, ima i sve više različitih ponuda.

U odnosu na navedene teorijske odrednice, primarni problem istraživanja ovog završnog rada podrazumijeva teorijsku obradu tematike pod nazivom „*Potencijali razvoja ruralnog turizma*“. U odnosu na problem, cilj istraživanja obuhvaća primjenu relevantnih znanstvenih i istraživačkih metoda, i to iz razloga kako bi se problem istraživanja mogao uspješno analizirati i interpretirati. Naposljetku, svrha istraživanja podrazumijeva definiranje veze između određenih potencijala i cjelokupnog razvoja ruralnog turizma.

Struktura završnog rada, uz uvodni i zaključni dio, obuhvaća tri međusobno povezana poglavlja. Nadalje, nakon uvodnog dijela, u prvom poglavlju definirat će se i predstaviti ruralni prostori i održivi razvoj turizma, i to kroz pojmovno određenje ruralnog prostora te pojmovno određenje održivog razvoja. Drugo poglavlje obuhvaća cjelokupni koncept ruralnog turizma sukladno pojmovnom određenju, povijesnom razvoju te oblicima ruralnog turizma. Treće poglavlje se odnosi na potencijale razvoja ruralnog turizma kroz utjecaj promjene potražnje, prilagodbe ponude, potencijal Republike Hrvatske za razvoj ruralnog turizma te budućnost i financiranje sredstvima Europske unije. U konačnici, prikazat će se zaključna razmatranja, popis bibliografskih jedinica, popis slika te sažetak na hrvatskom i engleskom jeziku.

Naposljetku, potrebno je naglasiti kako znanstvena metodologija predstavlja temeljnu sastavnicu ovog završnog rada jer se bazira na teorijskim i empirijskim istraživanjima, i to neovisno o tome radi li se o objektivnom ili sustavnom načinu zaključivanja. U skladu s tim, „*u jednom se procesu znanstvene metodologije otkrivaju spoznaje, pa je to zapravo proces znanstvenog istraživanja, dok se u drugom prikazuju rezultati takvih istraživanja*“¹. Sukladno metodologiji istraživanja, analizirat će se i proučiti pojedine pojave i definicije koje su od velike važnosti za uspješnu analizu završnog rada, i to pomoću metoda analize i sinteze, indukcije i dedukcije, klasifikacije, generalizacije, apstrakcije i konkretizacije.

¹ ZELENKA, R. (2000) *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci., str. 300.

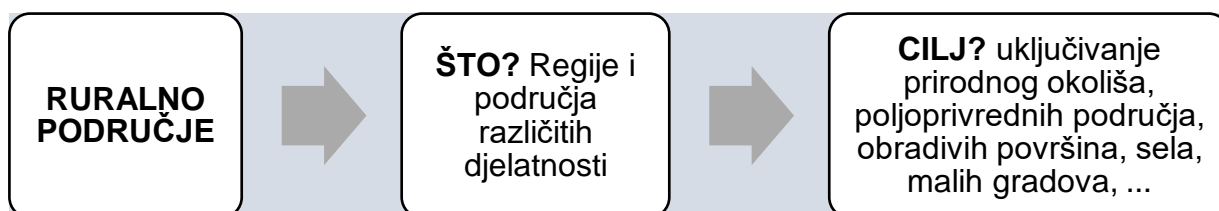
1. RURALNI PROSTOR I ODRŽIVI RAZVOJ TURIZMA

Općenito govoreći, današnje ruralno društvo obuhvaća regije i područja različitih djelatnosti i krajolika, a uključuje također i prirodni okoliš, mnogobrojna poljoprivredna područja i obradive površine, sela, male gradove, regionalne centre te industrijalizirana ruralna područja. U odnosu na ruralno društvo, održivi razvoj od iznimne je važnosti za turizam, ali isto tako i za cjelokupnu zajednicu. Naime, održivi razvoj predstavlja brigu za okoliš, gospodarstvo i društvo, i to kako bi se u konačnici ostvarila i konkurentska prednost.

1.1. Pojmovno određenje ruralnog područja

U današnje vrijeme, ruralni prostor nakon desetljeća urbanog i centričnog pogleda na svijet, ponovno postaje važnim predmetom teorijskih rasprava i konceptualizacija. Naime, može se reći kako je to posljedica „(r)evolucije socijalne misli s jedne te općega društvenog razvoja s druge strane“², i to prvenstveno zahvaljujući gospodarskim razvijenim državama svijeta. Sukladno tome, ruralna područja postaju sve važniji alternativni životni i radni izbor u odnosu na gradove. Nadalje, „industrijalizacija i njome potaknuta modernizacija u drugoj polovici 20. stoljeća promijenile su sliku sela, i to u odnosu na „dominirajuće djelatnosti i profesionalne strukture stanovnika sela, te u odnosu na nove kvalitete društvenih odnosa“³. U nastavku teksta, na slici 1, prikazana je definicija ruralnog područja.

Slika 1. Definicija ruralnog područja

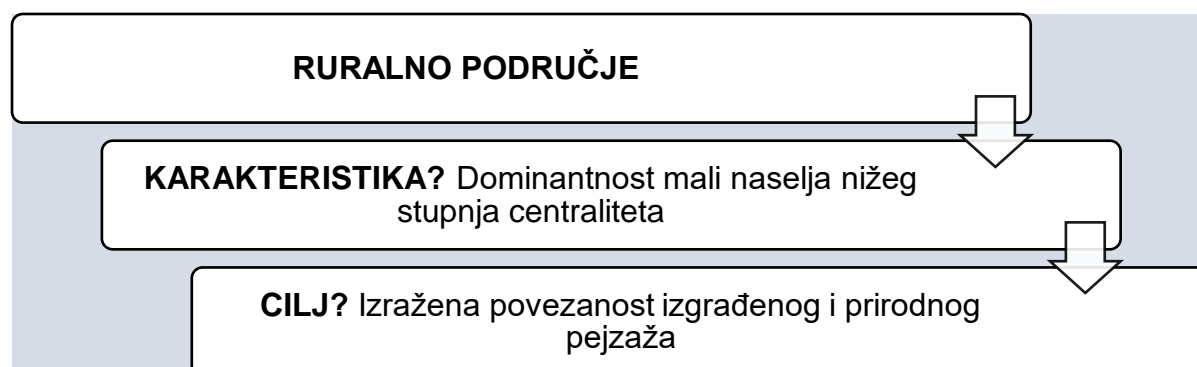
Izvor: Izrada prema: Bioteka: Ruralno područje, <http://www.bioteka.hr/>, pristupljeno: 1. svibnja 2018.

² LUKIĆ, A. (2010) O teorijskim pristupima ruralnom prostoru. *Hrvatski geografski glasnik*, 72 (2), str. 49.

³ ŠUNDALIĆ, A. (2009) Ruralni prostor i društvena struktura – novi identitet Slavonije i Baranje. *Ekonomski vjesnik*, 22 (1), str. 11.

Kao što je na prethodnoj slici prikazano, može se reći kako „*ruralno područje obuhvaća regije i područja različitih djelatnosti i krajolika te uključuje prirodni okoliš, poljoprivredna područja i obradive površine, sela, male gradove, regionalne centre i industrijalizirana ruralna područja*“⁴. U današnje vrijeme, u većini situacija se o ruralnim područjima govori kao o prostoru koji nije gradski, odnosno urbani. Prethodno navedenim objašnjenjem dolazi se do zaključka kako današnja gradska naselja predstavljaju urbana područja, dok se pak općine odnose na ruralna područja. Naime, ruralnim područjima smatraju se „*ona u kojima je u sadašnjosti ili bližoj prošlosti bio dominantan ekstenzivan način iskorištavanja zemljišta, posebice putem poljoprivrede i šumarstva*“⁵. Također, ruralna područja su i ona u kojima dominiraju mala naselja nižeg stupnja centraliteta s izraženom povezanošću izgrađenog i prirodnog pejzaža. U nastavku teksta, na slici 2, prikazana je temeljna karakteristika ruralnog područja.

Slika 2. Temeljna karakteristika ruralnog područja

Izvor: Izrada prema: LUKIĆ, A. (2010) O teorijskim pristupima ruralnom prostoru. *Hrvatski geografski glasnik*, 72 (2), str. 52.

Iz prethodno navedenog dijela teksta je vidljivo kako se prilikom definiranja ruralnog područja u obzir uzimaju kriteriji kao što su primjerice način iskorištavanja zemljišta, veličina naselja, funkcionalna opremljenost i položaj na određenom većem području. Također, prilikom definiranja je naglašena i veza s prirodnim okolišem, ali isto tako i sa specifičnim životnim stilom stanovnika na određenim ruralnim područjima današnjice.

⁴ Bioteka: Ruralno područje, <http://www.bioteka.hr/>, pristupljeno: 1. svibnja 2018.

⁵ LUKIĆ, A. (2010) O teorijskim pristupima ruralnom prostoru. *Hrvatski geografski glasnik*, 72 (2), str. 52.

1.1.1. Počeci turizma na ruralnim prostorima

Općenito govoreći, može se reći kako turizam predstavlja ekonomsku djelatnost koja se u organiziranom obliku pojavljuje tijekom 19. stoljeća, iako je putovanje i upoznavanje novih krajeva potaknuto ljudskom znatiželjom započelo vrlo davno. S druge strane, „*razvoj turizma u ruralnim prostorima, pogotovo rekreacije, uzima zamah nakon Drugog svjetskog rata*“⁶. Ipak, u onom obliku u kojemu se danas shvaća, turizam na ruralnim prostorima se razvija u državama na području Europe i Sjedinjenih Američkih Država (SAD) od sredine 60 – ih godina prošloga stoljeća. Naime, što se tiče prethodno navedenog vremenskog razdoblja, potrebno je naglasiti kako se tada nije previše razmišljalo o „*razvijenoj ekološkoj svijesti, težnji za aktivnim i diverzificiranim oblicima turizma – faktorima koji, uz one ekonomske, danas oblikuju svjetska turistička kretanja, a izravno su vezani za ruralne prostore*“⁷.

Do sredine 60 – ih godina prošloga stoljeća, rekreacija i turizam u ruralnim prostorima nisu podlijegali određenim zakonima slobodnog tržišta te pojedinim principima ponude i potražnje. U skladu s tim, može se reći kako je ukupni interes bio usmjeren na primorska i planinska turistička naselja te gradove, tzv. „*mjesta*“ koncentracije turizma. Međutim, cjelokupna namjena zemljišta u ruralnim područjima rijetko kad je bila oblikovana izvan okvira poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.

Stoga, od samih početaka postojala je i tendencija razdvajanja rekreacije i turizma kroz tzv. „*vremensku dimenziju*“. Isto tako, kroz povijest se naglašavala i razlika između turizma i rekreacije u ruralnim, ali manje ili više urbaniziranim područjima blizu većih gradova. Nadalje, slobodno vrijeme tijekom vikenda i državnih praznika najčešće je bilo provođeno u ruralnim područjima, a godišnji odmori u primorskim ili planinskim odmarališnim centrima. S vremenom, odnosno s novim značajnim impulsom koji podrazumijeva financijska sredstva, turizam u ruralnim krajevima je dobio i sve veće ekonomsko značenje, i to prvenstveno iz razloga jer se sve više produžuje vrijeme provedeno u ruralnim područjima sa svrhom rekreacije ili odmora. Također, potrebno je naglasiti kako su brojna istraživanja pokazala veću sklonost obrazovanih ljudi za provođenjem odmora u ruralnim krajevima.

⁶ Geografija: Na selo, na selo ... razvoj ruralnog turizma u Europi, <http://www.geografija.hr/>, pristupljeno: 1. svibnja 2018.

⁷ Ibidem.

1.1.2. Podjela ruralnih područja

Gospodarski razvoj ruralnih područja u današnje vrijeme se prvenstveno temelji na poljoprivredi i šumarstvu, i to uz značajno uvažavanje okoliša i očuvanje seoskih običaja i tradicija. Osim prethodno navedenog, za ruralne prostore je karakteristično da se u njima izmjenjuju brojne različitosti krajolika poput planina, dolina, rijeka, jezera i drugih prirodnih ljepota, što u konačnici može doprinijeti njihovom ekonomskom razvoju uz pravilno iskorištavanje resursa. Naime, što se tiče podjele ruralnih područja, potrebno je naglasiti kako se mogu podijeliti ovisno o aspektu promatranja. U nastavku teksta, na slici 3, prikazana je podjela ruralnih područja ovisno o aspektu promatranja.

Slika 3. Podjela ruralnih područja ovisno o aspektu promatranja

Izvor: Izrada prema: FFZG: Razvoj održivog ruralnog turizma: Potencijal Koprivničko – križevačke županije, <http://www.ffzg.unizg.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.

U skladu s prethodnim prikazom, može se reći kako politički aspekt obuhvaća „*tumačenje ruralnog kao agrarnog prostora, i to u cilju izdvajanja što više sredstava za poljoprivredu*“⁸. Sukladno tome, ruralno područje se interpretira kao tzv. „*tampon zona*“ koja osigurava regenerativni okoliš nužan za ekološku ravnotežu. Nadalje, hedonistički aspekt podrazumijeva ruralnu idilu te mjesta idealna za odmor i rekreaciju. S druge strane, laički aspekt sadrži doživljaj ruralnog područja predstavljen od strane običnih ljudi, odnosno „*nestručnjaka*“, i to prvenstveno na temelju njihovih životnih iskustava. Naposljetku, popularni diskursi ruralnosti sadrže i obuhvaćaju predodžbe o ruralnim područjima koje su producirane i prenošene putem kulture i masovnih medija.

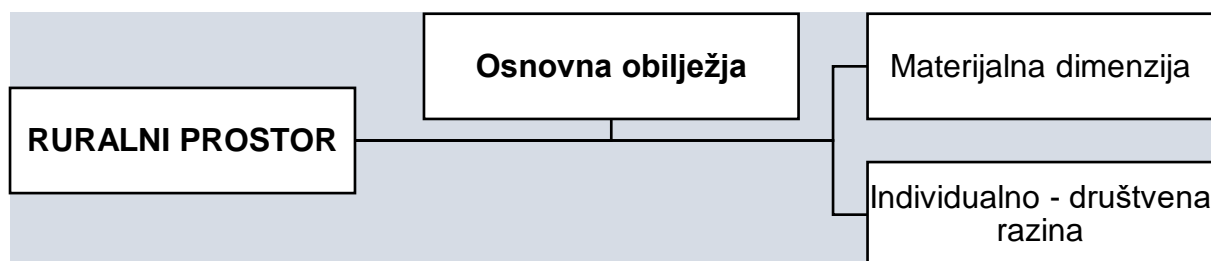
⁸ FFZG: Razvoj održivog ruralnog turizma: Potencijal Koprivničko – križevačke županije, <http://www.ffzg.unizg.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.

U konačnici, pripadnost ruralnom prostoru se može definirati i predstaviti kao „pripadnost selu, seoskoj zajednici i ruralnom prostoru“⁹. U današnje vrijeme, vidljivo je kako ruralnost odlikuje promjenjivost u vremenu i prostoru, što uvelike ovisi i o uvjetima u kojima se oblikuje i definira, no njezin temeljni sadržaj, odnosno sastavnice ruralnosti, manje su podložne određenim promjenama.

1.1.3. Obilježja ruralnog prostora

Gledajući kroz povijest, nerazvijenost ruralnih prostora na području Republike Hrvatske se mogla definirati kao „posljedica dugotrajnih negativnih tendencija i rata“¹⁰. U nastavku teksta, na slici 4, prikazana su osnovna obilježja ruralnih prostora.

Slika 4. Osnovna obilježja ruralnih prostora

Izvor: Izrada prema: FFZG: Razvoj održivog ruralnog turizma: Potencijal Koprivničko – križevačke županije, <http://www.ffzg.unizg.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.

Materijalna dimenzija predstavlja temeljnu pretpostavku koja „drži“ ruralnu zajednicu na okupu. Naime, može se reći kako je to ponajprije zemlja, odnosno poljoprivredno zemljište na koje se nastavljaju poljoprivreda i ostale gospodarske djelatnosti, što u konačnici dobiva odraz u cjelokupnom seoskom pejzažu. Za razliku od materijalne, individualno – društvenu razinu čine pojedinci, a nastavlja se preko „obitelji i rodbine sve do seoske (lokalne) zajednice, odnosno sela“¹¹. Isto tako, prethodno navedena razina uključuje i mrežu odnosa na daljinu. Između pojedinih elemenata prve i druge razine ruralnosti postoji i dugi niz odnosa u kojima se stvara i očituje ruralnost.

⁹ Ibidem.

¹⁰ ŠTAMBUK, M. (1996) Sociologijska obilježja hrvatskoga ruralnog prostora. *Sociologija sela*, 34 (3 – 4), str. 199.

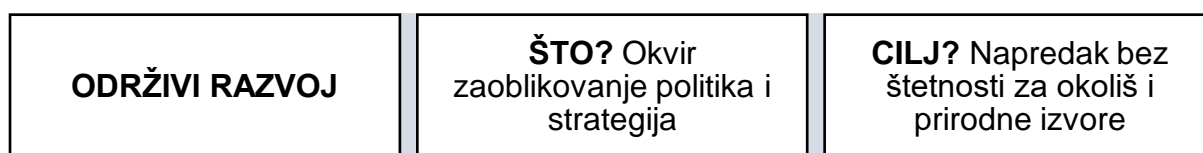
¹¹ FFZG: Razvoj održivog ruralnog turizma: Potencijal Koprivničko – križevačke županije, <http://www.ffzg.unizg.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.

U današnje vrijeme, vidljivo je kako ruralna područja odlikuju i brojne prirodne ljepote i specifičan način života, u skladu s čim se razvija i cjelokupni koncept ruralnog turizma.

1.2. Održivi razvoj turizma

Generalno gledajući, održivi razvoj predstavlja „okvir za oblikovanje politika i strategija kontinuiranog gospodarskog i socijalnog napretka, bez štete za okoliš i prirodne izvore bitne za ljudske djelatnosti u budućnosti“¹². Održivi razvoj se „oslanja“ na ideju prema kojoj koncept razvoja ne smije ugrožavati budućnost dolazećih naraštaja trošenjem neobnovljivih izvora i dugoročnim devastiranjem i zagađivanjem okoliša. U nastavku teksta, na slici 5, prikazana je definicija održivog razvoja.

Slika 5. Definicija održivog razvoja

Izvor: Izrada prema: Odraz: Održivi razvoj, <http://odraz.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.

Drugim riječima, održivi razvoj se može definirati i kao način proizvodnje koji vodi računa o prirodnim resursima eko – sustava unutar kojega se pojedini procesi odvijaju. Naime, može se reći kako je cilj održivog razvoja trojak – „*teži gospodarskoj učinkovitosti, društvenoj odgovornosti i zaštiti okoliša*“¹³. Navedene stavke se mogu interpretirati i kao tzv. „stupovi“ održivog razvoja koji se nalaze u međusobnoj interakciji te ne mogu stajati samostalno bez da utječu jedan na drugog.

Stoga, temeljni cilj je „osigurati održivo korištenje prirodnih izvora na nacionalnoj i međunarodnoj razini“¹⁴. Naime, prethodno navedeni način razmišljanja treba biti primijenjen i u svim ostalim sferama svakodnevnog života, i to kroz kreiranje određenih planova u odnosu na učinke na okoliš, resurse i utjecaj na druge, kao i na njihovu mogućnost da zadovolje sve potrebe. Ograničenost prirodnih resursa i

¹² Odraz: Održivi razvoj, <http://odraz.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.

¹³ Ibidem.

¹⁴ FZOEU: Održivi razvoj, <http://www.fzoeu.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.

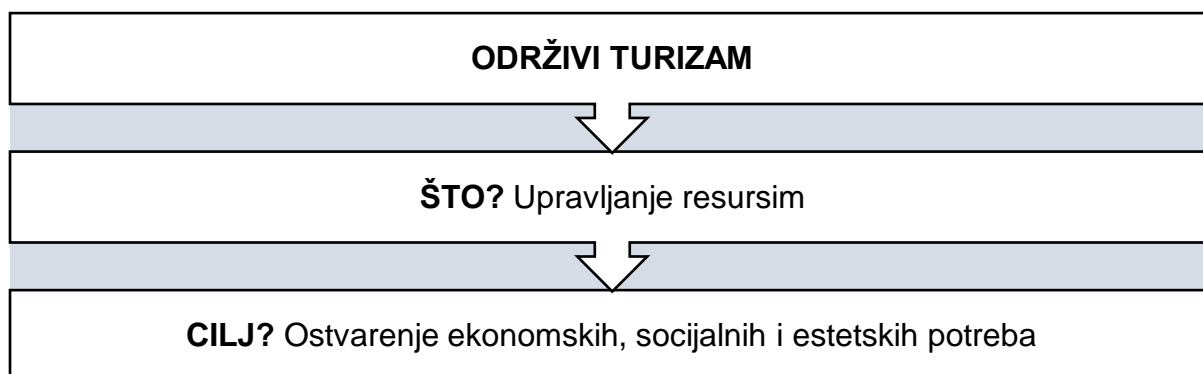
negativni utjecaji na okoliš zahtijevaju poboljšanje „*postojećih i iznalaženja novih modela za njihovo održivo korištenje*“¹⁵.

1.2.1. Pojmovno određenje održivog razvoja turizma

Nakon Drugog svjetskog rata, turizam je postao jedna od najvažnijih i temeljnih gospodarskih grana u svijetu. U prethodno navedenom razdoblju dolazi do značajnog razvoja turizma, te se može reći kako zbog toga postaje masovna pojava koja jednako kao i sve druge ljudske djelatnosti djeluje na okoliš. U samom početku, na turizam se gledalo kao na izrazito ekološku granu svjetskog gospodarstva, međutim s pojavom masovnosti, sve se više uviđa kako turizam ima i određene negativne posljedice na okoliš. Naime, temeljna ideja je da turizam prestane biti generator zagađenja okoliša u brojnim turističkim destinacijama diljem svijeta, te da se na taj način ne uništava turistička ponuda destinacija u kojima će u budućnosti uživati nove generacije.

U današnje vrijeme, turizam i održivi razvoj su međusobno povezani i zavisni, jer za turizam održivost resursa predstavlja temeljni čimbenik razvoja. Naime, Svjetska turistička organizacija (UNWTO) održivi turizam definira kao „*upravljanje resursima ostvarujući ekonomske, socijalne i estetske potrebe, tako da se poštuju kulturološki integritet, osnovni ekološki procesi, biološka raznolikost i sustavi na kojima se temelji život, stvara dobrobit i blagostanje cjelokupnom društvu, uzimajući u obzir potrebe turista i njegovih domaćina*“¹⁶. U nastavku teksta, na slici 6, prikazana je definicija održivog turizma.

Slika 6. Definicija održivog turizma

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Apartmanija, Održivi turizam – što to zapravo znači?, <http://www.apartmanija.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.

Izvor: Izrada prema: Apartmanija, Održivi turizam – što to zapravo znači?, <http://www.apartmanija.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.

U današnje moderno i suvremeno vrijeme, sve se više zemalja diljem svijeta bavi turizmom, što u konačnici ima jako veliki utjecaj na prirodne resurse, okoliš te iskoristivost prirodnih kapaciteta. U skladu s tim, može se reći kako održivi turizam udovoljava potrebama turista i lokalnog stanovništva, istodobno čuvajući resurse budućeg razvitka. Isto tako, potrebno je naglasiti kako „*održivi turizam vodi računa o trenutnom i budućem utjecaju na okoliš, gospodarstvo i društvo, uzimajući u obzir posjetitelje, industriju, okoliš i lokalne zajednice*“¹⁷. U nastavku teksta, na slici 7, prikazan je cilj održivog turizma.

Slika 7. Cilj održivog turizma

Izvor: Izrada prema: LAY, V. (2007) Održivi razvoj i vođenje. *Društvena istraživanja*, 16 (6), str. 1031.

Važan pojam u vezi s održivim razvojem turizma podrazumijeva i ograničenje okoliša, odnosno „*limit sposobnosti prirodne sredine da zadovolji sadašnje i buduće potrebe*“¹⁸. Prema tome, vidljivo je kako se mogu razlikovati obnovljivi i neobnovljivi resursi. U obnovljive prirodne resurse spadaju oni resursi koji se regeneriraju, odnosno resursi koji se obnavljaju prirodnim putem nakon korištenja (šume, zemljišta, vode i biljke), dok u neobnovljive resurse spadaju ugljen, nafta, plin i ruda, odnosno resursi koji se ne mogu obnoviti nakon što se jednom u potpunosti iskoriste i potroše. Prema tome, kako ne bi došlo do potrošnje prirodnih resursa, potrebno je voditi računa o tome kako i u kojoj mjeri će se koristiti da bi bili održivi.

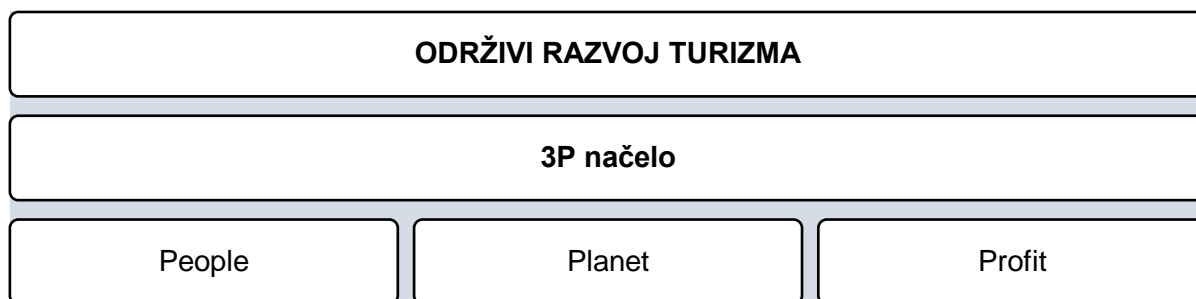
¹⁷ LAY, V. (2007) Održivi razvoj i vođenje. *Društvena istraživanja*, 16 (6), str. 1031.

¹⁸ Ibidem.

1.2.2. Načela održivog razvoja turizma

Gledajući s aspekta održivog razvoja, može se reći kako je prihvatljivo „uživanje u turizmu i ostvarivanje ekonomske koristi od turizma“¹⁹, no s druge strane je potrebno osigurati i mogućnost za buduće generacije i naraštaje. Ukoliko se ugroze određeni prirodni resurse u turističkim destinacijama, vidljivo je kako na taj način turističke destinacije gube elemente koji su predstavljaju temeljnu osnovu njihove atraktivnosti. U nastavku teksta, na slici 8, prikazana su načela održivog razvoja turizma.

Slika 8. Načela održivog razvoja turizma

Izvor: Izrada prema: Travelife: Projects, <https://travelife.info/>, pristupljeno: 4. svibnja 2018.

U skladu s prethodno navedenom slikom, može se reći kako ljudi predstavljaju „sociokulturne interese lokalnog stanovništva u očuvanju kulture i uključivanju lokalne zajednice u razvoj turizma u njihovoj destinaciji“²⁰, što podrazumijeva radne uvjete, zaštitu ugroženih skupina društva, ljudska prava, ukidanje diskriminacije, rada djece i seksualnog zlostavljanja. S druge strane, planet se odnosi na zaštitu prirodnog okoliša, i to prvenstveno poduzimanjem raznih mjera kako bi se u konačnici minimalizirale negativne posljedice na okoliš. I u konačnici, profit obuhvaća gospodarske interese te uključuje društveno odgovorno poslovanje koje pridonosi blagostanju stanovništva.

Turizam koji u današnje vrijeme želi biti održiv i uspješan „mora u svom planiranju i razvoju uvažavati osnovne principe održivog razvoja i odgovornog

¹⁹ BAČUN, D., MATEŠIĆ, M., OMAZIĆ, M. A. (2012) *Leksikon održivog razvoja*. Zagreb: Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj., str. 18.

²⁰ Travelife: Projects, <https://travelife.info/>, pristupljeno: 4. svibnja 2018.

turizma, pri čemu vrlo često može doći do konflikta između ekonomske i društvene perspektive razvoja turizma i razvoja turizma iz perspektive okoliša²¹. Također, održivi turizam uvjetuje i upravljanje resursima, i to na način da se zadovolje ekonomske, socijalne i zaštitarske potrebe, te očuvaju kulturne, ekološke i biološke raznolikosti.

2. RURALNI TURIZAM

Na današnjem turističkom tržištu je izrazito prisutna „*potražnja za ruralnim turizmom u svim njegovim brojnim oblicima*“²². Međutim, može se reći kako su seoska područja diljem zemlje i svijeta još uvijek nedovoljno iskorištena, i to gledajući s turističkog aspekta. Što se tiče područja Republike Hrvatske, potrebno je naglasiti kako zemlja može postati jedna od temeljnih odrednica u razvoju marginaliziranih područja. Stoga, razvoj cjelokupne turističke ponude, „*privlačan ulagačima i koji koristi jedinstveni lokalni potencijal, ima značajan utjecaj na rast bruto domaćeg proizvoda (BDP) i zaposlenost*“²³.

2.1. Pojmovno određenje ruralnog turizma

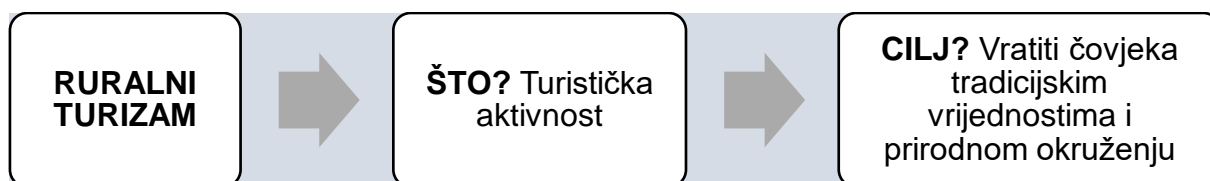
Kao jedan od brojnih oblika specifičnih vrsta turizma javlja se i ruralni turizam. Prema tome, potrebno je naglasiti kako globalne promjene u razvoju gospodarstva traže nove načine poticanja gospodarskog razvoja, a jedan od način razvoja ruralnih područja je i ruralni turizam koji sve više zahvaća ruralna područja i pridonosi njihovom cjelokupnom razvoju. Za ruralni turizam se može reći kako predstavlja relativno novu turističku aktivnost koja ima za cilj vratiti čovjeka tradicijskim vrijednostima i prirodnom okruženju. U nastavku teksta, na slici 9, prikazana je definicija ruralnog turizma.

Slika 9. Definicija ruralnog turizma

²¹ BUČAR, K., ŠKORIĆ, S., PREBEŽAC, D. (2010) Pravila ponašanja u turizmu i njihov utjecaj na održivi turizam. *Acta turistica*, 22 (2), str. 221.

²² DEMONJA, D. (2014) Pregled i analiza stanja ruralnog turizma u Hrvatskoj. *Sociologija i prostor*, 52 (1), str. 69.

²³ Ibidem.

Izvor: Izrada prema: DEMONJA, D. (2012) Baština i tradicija u oblikovanju turističke ponude na ruralnom prostoru Hrvatske. *Podravina*, 11 (21), str. 206.

Pri tome, važno je naglasiti kako ruralni turizam nije nastao kao potreba za novim turističkim kapacitetima, nego kao „*potreba očuvanja i revitalizacije, odnosno kao potreba oživljavanja i davanja nove dodatne vrijednosti naslijeđenoj baštini i autentičnom promoviranju tradicijskih znanja i vještina kroz organizaciju atraktivne i originalne turističke ponude*“²⁴. Naime, kao jedna od temeljnih zadata ruralnog turizma naglašava se davanje prilike opstanka stanovnicima na selu, kao i sprječavanje iseljavanja mladih s ruralnih prostora. Unastavku teksta, na slici 10, prikazana je zadaća ruralnog turizma.

Slika 10. Zadaća ruralnog turizma

Izvor: Izrada prema: DEMONJA, D. (2012) Baština i tradicija u oblikovanju turističke ponude na ruralnom prostoru Hrvatske. *Podravina*, 11 (21), str. 206.

Međutim, s ciljem razvoja ruralnog turizma, nužno je također osmisliti i pojedine mogućnosti za dodatni prihod i prodaju proizvoda posjetiteljima na ruralnim područjima. Na taj način, mnogobrojni posjetitelji će kroz turističke usluge dobivat i originalnu uslugu te doživljaj, odnosno dobivat će priliku da pobjegnu iz stresne urbane sredine konzumirajući turističke usluge i boravak na ruralnim područjima. Cjelokupnu ponudu ruralnog turizma potrebno je temeljiti na ambijentu, kulturi i svjetonazoru koji su bliski prirodnom okruženju koristeći baštinu i tradiciju kao osnovu

²⁴ DEMONJA, D. (2012) Baština i tradicija u oblikovanju turističke ponude na ruralnom prostoru Hrvatske. *Podravina*, 11 (21), str. 206.

za kreiranje turističke ponude. U nastavku teksta, na slici 11, prikazane su karakteristike ponude ruralnog turizma.

Slika 11. Karakteristike ponude ruralnog turizma

Izvor: Izrada prema: DEMONJA, D. (2012) Baština i tradicija u oblikovanju turističke ponude na ruralnom prostoru Hrvatske. *Podravina*, 11 (21), str. 206.

Nadalje, za uspješno upravljanje turizmom u ruralnom području, potrebno je gledati na upravljanje kao na dugoročan proces koji za cilj ima osigurati konkurentnost destinacije, visoki životni standard stanovništva te očuvanje kulturnog i prirodnog identiteta same destinacije. U skladu s tim, potrebno je imati na umu temeljnu svrhu upravljanja turističkom destinacijom koje omogućuje sljedeće „*stvaranje prikladnog okruženja za razvoj turizma u destinaciji, privlačenje posjetitelja u destinaciju pomoću marketinga i podizanje kvalitete doživljaja u destinaciji nizom operativnih aktivnosti*“²⁵. S druge strane, najvažniji resursi pomoću kojih se kreira turistički proizvod obuhvaćaju:

- poljoprivredu i poljoprivredne resurse,
- klimu i prirodne aktivnosti,
- lokalne običaje i lokalnu zajednicu,
- kulturu i kulturološke elemente, i
- ostale turističke atrakcije i pogodnosti.

Naposljetku, može se reći kako su današnja ruralna područja zanimljiva brojnim turistima, i to zbog odmora i relaksacije, ali isto tako i zbog mogućnosti zabave i razonode. U nastavku teksta, na slici 12, prikazani su najvažniji motivi ruralnog prostora.

Slika 12. Najvažniji motivi ruralnog prostora

²⁵ PETRIĆ, L. (2006) *Osnove turizma – priručnik za nastavu*. Split: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu., str. 26.

FIZIČKI (relaksacija)
KULTURNI (otkrivanje novih prostora)
INTERPERSONALNI (socijalizacija i upoznavanje)
PRESTIŽ (samopoznavanje i samoaktualizacija)

Izvor: Izrada prema: RUŽIĆ, P. (2012) Analiza posebnosti i percepcije ruralnog turizma Istre. *Ekonomska misao i praksa*, 1 (1), str. 2019.

Što se tiče održivog razvoja ruralnog turizma, može se reći kako je to „proces koji omogućuje njegov rast i razvoj bez oštećivanja i iscrpljivanja onih faktora na kojima se temelji, a to su prije svega, zdrava klima, nezagađeni zrak, tlo i voda, odsutnost buke, odsutnost potencijalnih opasnosti od elementarnih nepogoda, očuvana priroda, očuvano graditeljsko nasljeđe, očuvane sociokulturne značajke, slikoviti krajobraz i mogućnost slobodnog kretanja turista“²⁶. Također, ukupni ruralni razvoj podrazumijeva integralni i višesektorski pristup te održivi razvoj ruralnog prostora.

2.2. Povijesni razvoj ruralnog turizma

Kao što je već u prethodnom dijelu završnog rada navedeno, do značajnijeg razvoja turizma u ruralnim prostorima dolazi nakon Drugog svjetskog rata, no u obliku u kojem se danas shvaća, ruralni turizam se razvija u državama Europe i u Sjedinjenim Američkim Državama od sredine 60 – ih godina prošloga stoljeća. Isto tako, može se reći kako su se temelji njegova razvoja odnosili na „povećanje slobodnog vremena i rast stopa individualne motorizacije“²⁷.

Nadalje, do 60 – ih godina prošloga stoljeća, rekreacija i turizam u ruralnim prostorima nisu podlijegali zakonima slobodnog tržišta, principima ponude i potražnje, odnosno nisu imali utjecaja od strane državnih vlasti. Prema tome, potrebno je naglasiti kako je interes bio usmjeren samo na primorska i planinska turistička naselja i gradove, odnosno na mjesta koncentracije turizma. Gledajući kroz

²⁶ BARTOLUCI, M., HENDIJA, Z., PETRAČIĆ, M. (2015) Mogućnosti održivog razvoja u kontinentalnoj Hrvatskoj. *Acta turistica*, 27 (2), str. 202.

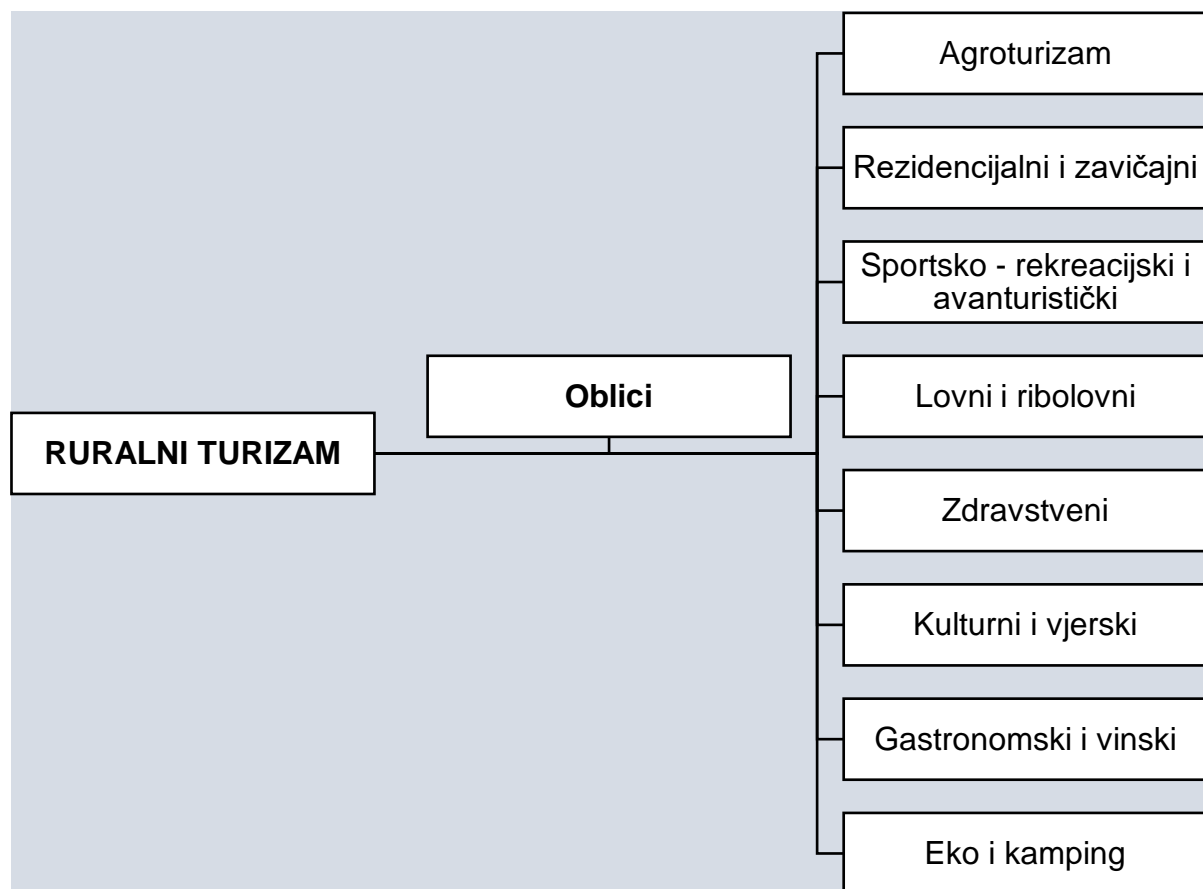
²⁷ RAJKO, M. (2013) Institucionalni model razvoja ruralnog turizma na primjeru središnje Istre. *Oeconomica Jadertina*, 3 (2), str. 51.

povijest, namjena zemljišta u ruralnim područjima rijetko kada je bila oblikovana izvan okvira „*poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede*“²⁸. Naime, nakon prvotne faze razvoja turizma u ruralnim prostorima, u kojoj su se dominantni faktori razvoja odnosili na samoinicijativnost stanovništva, započinje također i proces planiranog korištenja ruralnog turizma u funkciji revitalizacije i transformacije ruralnih krajeva.

2.3. Oblici ruralnog turizma

Ruralni turizam u današnje vrijeme obuhvaća različite i složene oblike turizma koji se nalaze izvan urbanih i obalnih središta, odnosno koji se razvijaju u prirodi i selima. Potrebno je naglasiti kako se posebno ističe agroturizam kao glavni ruralni oblik, nakon kojega slijede ostali oblici turizma – rezidencijalni i zavičajni, sportsko – rekreacijski i avanturistički, lovni i ribolovni, zdravstveni, kulturni i vjerski, gastronomski i vinski te eko i kamping turizam. U nastavku teksta, na slici 13, prikazani oblici ruralnog turizma.

Slika 13. Oblici ruralnog turizma

²⁸ Ibidem.

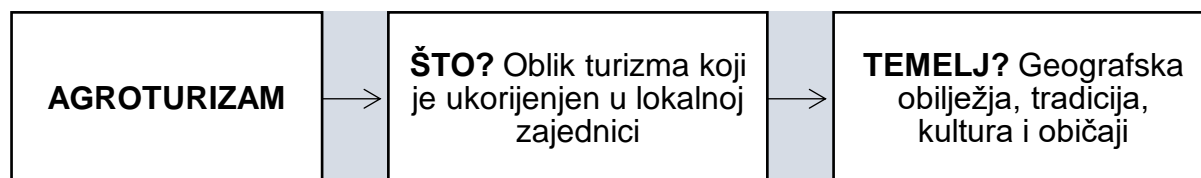
Izvor: Izrada prema: Slunj: Ruralni turizam, <http://www.slunj.hr/>, pristupljeno: 5. svibnja 2018.

U narednim potpoglavljima završnog rada, predstaviti će se i definirati prethodno navedeni oblici ruralnog turizma.

2.3.1. Agroturizam

Agroturizam predstavlja temeljni i najznačajniji oblik ruralnog turizma, i to posebice na području Republike Hrvatske (Istarska županija). U današnje vrijeme, temeljni preduvjeti za formiranje agroturizma obuhvaćaju prirodne i kulturne resurse, odnosno resurse bez kojih se agroturizam ne bi mogao adekvatno razvijati. S druge strane, može se reći kako je agroturizam prepoznatljiv zbog jedinstvenosti prirodnih krajolika i tradicionalnih sela. Sukladno prethodno navedenim teorijskim odrednicama, može se reći kako agroturizam predstavlja „*oblik turizma koji je ukorijenjen u lokalnoj zajednici i temeljen na njenim geografskim obilježjima, tradiciji, kulturi i običajima*“²⁹. U nastavku teksta, na slici 14, prikazana je definicija agroturizma.

Slika 14. Definicija agroturizma

Izvor: Izrada prema: LEKO ŠIMIĆ, M. (2010) *Turizam i agroturizam u funkciji održivog razvitka*. Osijek: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Osijeku., str. 111.

Razlika između pojmova ruralni turizam i agroturizam se ogleda u kriteriju prema kojemu se definira, pa tako ruralni turizam obuhvaća turističku aktivnost u ruralnim prostorima, dok s druge strane agroturizam predstavlja povezivanje poljoprivrednih i turističkih aktivnosti. Temeljna ponuda agroturizma obuhvaća autohtona tradicionalna jela i pića, kušanje maslinovog ulja, vina iz domaće proizvodnje, a njima se također pridružuju i komplementarne usluge kao što su

²⁹ LEKO ŠIMIĆ, M. (2010) *Turizam i agroturizam u funkciji održivog razvitka*. Osijek: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Osijeku., str. 111.

primjerice smještaj, uključivanje turista u tradiciju i običaje sredine, mogućnost uvida u poljoprivrednu proizvodnju te sudjelovanje u raznim aktivnostima, igrama ili poslovima. Naime, svaka aktivnost na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu može se obogatiti određenim „*atrakcijskim elementima okoliša i kreativnosti domaćina i gostiju, jer u takvom okruženju turist plaća uslugu smještaja*“³⁰, ali i sve ostale usluge koje proizlaze iz prijateljskog i obiteljskog okruženja.

2.3.2. Rezidencijalni i zavičajni turizam

Rezidencijalni turizam se može definirati i predstaviti kao povremeni boravak u vlastitim objektima (sporedno stanovanje), kao što je primjerice vikendica u nekom ruralnom području, zavičajna vila i rezidencija. Prema tome, može se reći kako turisti najčešće borave u prethodno navedenim objektima preko vikenda, blagdana i godišnjeg odmora, a u ostalo vrijeme godine, objekti su u potpunosti neiskorišteni. Potrebno je za naglasiti kako motiv dolaska podrazumijeva odmor i relaksaciju izvan mjesta prebivališta. Međutim, u današnje vrijeme, rezidencijalni oblik turizma u velikoj mjeri privlači gradsko stanovništvo koje se želi odmaknuti od svakodnevice, odnosno stanovništvo koje je u potrazi za mirom.

U odnosu na rezidencijalni, zavičajni turizam predstavlja „*oblik turizma koji nastaje iz potrebe ljudi za povratkom u zavičaj, odnosno iz potrebe za povratkom ljudi u mjesto u kojem su nekada živjeli*“³¹. Zavičajni turizam obuhvaća osobnu, emotivnu i intimnu vezu, uspostavljenu između pojedinca i njegovog zavičaja odnosno specifične lokacije, područja, kraja ili mjesta.

2.3.3. Sportsko – rekreacijski i avanturistički turizam

Sportsko – rekreacijski turizam obuhvaća „*široki spektar sportskih i rekreacijskih aktivnosti koje se odvijaju u prirodi, odnosno na otvorenom prostoru ili u specifičnim objektima za sport*“³². Također, sportski turizam obuhvaća i određeni djelokrug u kojemu se mogu odvijati određene sportske aktivnosti, a lokacija mora biti opremljena raznovrsnim igralištima, stazama, dvoranama, centrima, parkovima i ostalim objektima potrebnim za kvalitetnu sportsku ponudu. Za razliku od sportskog,

³⁰ FRANIĆ, R., GRGIĆ, Z. (2002) Agroturizam na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu u Hrvatskoj – Pretpostavke i izgledi razvitka. *Agriculturae conspectus scientificus*, 67 (3), str. 136.

³¹ Eko etno travel, Ponuda, <http://ekoetnotravel.hr/>, 5. svibnja 2018.

³² BARTOLUCI, M. (1995) Uloga športa i rekreacije u razvitku hrvatskog turizma. *Tourism and hospitality management*, 1 (2), str. 253.

avanturistički turizam spada pod sportsko – rekreacijski oblik turizma, te zahtijeva spremnost turista u fizičkom i psihološkom smislu. Naime, u avanturistički turizam ubrajaju se brojni ekstremni sportovi kao što su primjerice alpinizam, akrobatsko skijanje, brdski biciklizam, tzv. „bungee“ skokovi, padobranstvo, zmajarenje, špiljarenje, ronjenje i veslanje. U ponudu se također uključuju i adrenalinski parkovi, dok se same lokacije na kojima se odvijaju navedene aktivnosti nalaze u prirodi.

2.3.4. Lovni i ribolovni turizam

Lovni turizam obuhvaća važnu sastavnicu „*kontinentalnog turizma i potiče razvoj destinacije u unutrašnjosti zemlje produljujući tako turističku sezonu s ljetnih mjeseci na ostala godišnja dobra*“³³. Promatrani oblik turizma na području Republike Hrvatske privlači brojne inozemne turiste, i to posebice lovce iz Italije, Austrije, Njemačke, Velike Britanije i Švicarske. Dobra geoprometna povezanost Republike Hrvatske i blizina emitivnih tržišta od velike su važnosti, dok priroda, gastronomija i bogata kulturna baština predstavljaju samo dio onoga u čemu lovci iz cijeloga svijeta mogu uživati. Lovni turizam se može odvijati u kontinentalnim područjima, u primorju i na otocima. Ekonomski učinci lovnog turizma proizlaze iz činjenice da je „*lovni turizam takav oblik turizma kojim se mogu ekonomski iskoristiti i optimalno vrednovati i do sada neiskorištene prirodne prednosti nekog kraja*“³⁴.

Ribolovni turizam predstavlja vrstu sporta ili rekreacije koja se odvija na vodenim površinama, odnosno na moru, ili u ruralnim područjima u kojima ima slatke vode (rijeke, jezera i ribnjaci). U današnje vrijeme, postoje mnogobrojne vrste ribolova, te se diferenciraju po vrsti njihovih sudionika. Postoje vrste ribolova u kojima sudionike predstavljaju profesionalni ribari koji su međusobno konkurentni, za razliku od onih vrsta ribolova u kojima su sudionici amateri, te koji mogu uključivati i djecu. Ribolovni turisti se moraju pridržavati zakona, i to iz razloga jer su definirana točno određena razdoblja lovostaja riba, rakova i školjaka.

2.3.5. Zdravstveni turizam

Zdravstveni turizam se može definirati i predstaviti kao oblik turizma koji je usko povezan sa zdravljem i dobrobiti turista, a bazira se na „*prirodnim ljekovitim*

³³ Jošavac: Lov i lovni turizam u Hrvatskoj, <https://josavac.hr/>, 5. svibnja 2018.

³⁴ TOMLJENović, R. (2006) *Hrvatski turizam: plavo bijelo zeleno*. Zagreb: Institut za turizam., str. 196.

čimbenicima, postupcima fizikalne terapije i rehabilitacije³⁵. U skladu s prethodno navedenim tvrdnjama, za odvijanje pojedinih aktivnosti zdravstvenog turizma potrebno je osigurati posebne uvjete, a to su „*prirodni ljekoviti činitelji, odgovarajući ugostiteljski, medicinski, paramedicinski i drugi sadržaji, liječnički nadzor, zdravstveno – turistički objekti, lječilišno turističko mjesto i zdravstveno turistička destinacija*“³⁶. Ponuda promatranog oblika turizma obuhvaća široko područje usluga koje se odnose na tzv. „*wellness*“ turizam, odnosno na zdravstveni turizam (turističko – ugostiteljski objekti) te lječilišni i bolnički turizam (zdravstvene ustanove). Stoga, zdravstveni turizam putem svojih mnogobrojnih podvrsta i kombinacija, kao i različitih stupnjeva i osnova liječenja, ni po čemu nije vezan za glavnu turističku sezonu ili za usku prostornu turističku destinaciju.

2.3.6. Kulturni i vjerski turizam

Kulturni turizam predstavlja i obuhvaća ukupnost atrakcija i aktivnosti koje obuhvaćaju široko područje, i to počevši od povijesti, kulture i tradicije, pa sve do načina življenja u jednoj zemlji, ili na nekoj specifičnoj lokaciji. Naime, što je određeno područje starije, može se reći kako je bogatija i njegova kulturna povijest. Na taj način, kulturnom području se može omogućiti veća atraktivnost i valorizacija njegove povijesti koja je vezana uz prijašnje civilizacije i evoluciju.

S druge strane, odnosno gledajući kroz povijest, vjerski turizam se pojavio poprilično rano, te zbog toga ujedno predstavlja i jedan od najstarijih oblika putovanja u kojima su ljudi masovno putovali i posjećivali vjerska središta, odnosno svetišta, crkve, samostane i sveta mjesta. Isto tako, vjerski turizam se može pobliže odrediti i kao „*pojava koja se manifestira posjetima vjerskim obredima i konferencijama, a povezuje se s pojedinim lokalnim, regionalnim, nacionalnim i međunarodnim vjerskim središtima*“³⁷. Sudionici u promatranom obliku turizma potaknuti su na putovanja, djelomično ili potpuno, određenim vjerskim motivima. Nadalje, u današnje vrijeme, određene uz vjerske motive javljaju se i neki drugi, a najčešće su umjetničkog i kulturnog karaktera.

³⁵ Ibidem., str. 226.

³⁶ Ibidem., str. 226 – 227.

³⁷ RAJKO, M. (2013) Institucionalni model razvoja ruralnog turizma na primjeru središnje Istre. *Oeconomica Jadertina*, 3 (2), str. 55.

2.3.7. Gastronomski i vinski turizam

Gastronomski turizam podrazumijeva i obuhvaća ponudu hrane i pića u raznovrsnim ugostiteljskim objektima, kušaonice za degustaciju pića ili hrane, posjetu proizvođačima hrane, sudjelovanje na sajmovima i festivalima hrane, izložbama autohtonih jela i pića te raznim tečajevima. Razlog putovanja u jednu destinaciju ili posjetu nekog objekta u gastronomskom turizmu je prvenstveno hrana, bilo da se radi o kušanju, jelu ili posjetu kako bi se prisustvovalo samoj proizvodnji neke hrane. Za „gastronomski turizam je važno da ima raznovrsnu i nenametljivu ali uočljivu ponudu hrane“³⁸. S druge strane, vinski ili eno turizam je povezan s gastronomskim turizmom, i to prvenstveno zbog toga što se vino upotrebljava kao piće koje u današnje vrijeme „prati“ hranu.

2.3.8. Ekoturizam i kamping turizam

Temeljni cilj ekoturizma podrazumijeva zaštitu prirodne baštine, odnosno zaštitu flore i faune putem očuvanja i zaštite nacionalnih parkova, parkova prirode, prirodnih rezervata, spomenika prirode, park – šuma, krajolika, jezera, rijeka te životinjskog i biljnog svijeta. Isto tako, može se reći kako „ekoturizam predstavlja vrstu putovanja kojemu je cilj zaštita svijeta prirode i održavanje dobrobiti kulture koja taj svijet nastanjuje“³⁹. Ekoturizam je stav, etika, način ponašanja. Naime, može se reći kako je ekoturizam zapravo pokret koji ima značajan i pozitivan učinak na zajednički razvoj i budućnost okoliša i turizma.

U odnosu na prethodno navedeni oblik, kamping turizam se može predstaviti kao vrsta ruralnog turizma u kojoj turisti borave na otvorenom prostoru u ruralnim područjima, odnosno u prirodi, tipičnim krajolicima, van sela ili u blizini kulturnih i prirodnih atrakcija.

³⁸ RUŽIĆ, P. (2011) *Ruralni turizam Istre – pretpostavke i činitelji razvoja, stanje i perspektive*. Pula: Institut za poljoprivredu i turizam Poreč., str. 32.

³⁹ Ibidem., str. 19.

3. POTENCIJALI RAZVOJA RURALNOG TURIZMA

U današnje vrijeme, s ciljem razvoja ruralnih područja, potrebno je naglasiti kako značajnu ulogu zauzima ruralni turizam. Sukladno tome, može se reći kako se važnost ruralnog turizma ogleda u značajnoj interakciji poljoprivredne proizvodnje, proizvodnje pojedinih tradicionalnih proizvoda, prezentiranja tradicije, tradicijskih usluga, određene tradicijske gastronomije i turističkih usluga.

Kako bi se ruralni turizam mogao u budućnosti i dalje razvijati, potrebno je osmisliti jedinstvenu turističku ponudu koja određenu turističku destinaciju čini privlačnijom od drugih. Naime, prirodni i kulturni resursi predstavljaju temeljnu osnovu za poticanje turizma u ruralnim područjima, dok ulaganje u ruralni turizam uvelike doprinosi razvoju zemlje kroz poticanje brojnih oblika turizma. Stoga, razvoj prethodno navedenih oblika turizma dovodi do disperzije turista na većem geografskom prostoru, odnosno preusmjerava orijentaciju turista prema kontinentalnom području, a ne samo prema priobalnom području i tzv. „odmorišnom“ turizmu. Razvoj ruralnog turizma isto tako potiče i cjelokupni razvoj poljoprivredne proizvodnje, što u konačnici motivira ulaganje u obiteljska gospodarstva i ostale oblike malog poduzetništva.

3.1. Utjecaj promjene potražnje na razvoj ruralnog turizma

Na turističku potražnju u današnje vrijeme utječu mnogi čimbenici koji se vežu za osobe koje žele putovati, odnosno koje žele na taj način provoditi slobodne vrijeme. U skladu s tim, može se reći kako je potražnja zapravo dinamična i individualna, te u konačnici ovisi i o mogućnostima pojedinca, odnosno ovisi o životnom standardu, slobodnom vremenu i financijskim sredstvima. Međutim, prethodno navedeni elementi obuhvaćaju primarne preduvjete za putovanje koji se reflektiraju na odluke o turističkim kretanjima. Prema tome, vidljivo je kako je *„turistička potražnja heterogena s gledišta različite strukture kulturnih potreba, navika i sklonosti pojedinih skupina potrošača, u što se uključuje i raznovrsna vjerska ili politička pripadnost, a također i s aspekta različitih i rasonodnih ili sportskih potreba i sklonosti pojedinih kategorija turista“*⁴⁰. Naime, nematerijalni, pa iracionalni elementi duhovne nadgradnje, u većini situacija opredjeljuju turističku potražnju, i to iz razloga jer se turisti međusobno razlikuju po razlozima putovanja i odabiru turističke destinacije. Primjerice, može se reći kako jedna skupina turista putuje zbog relaksacije te će biti sklona odmoru i miru, dok druga skupina putuje zbog edukacije i posjetit će neki kongres ili manifestaciju.

Diljem svijeta uvelike raste preferencija turista za specifičnim vrstama turizma, te se iz tog razloga javljaju određene potrebe za stvaranjem nečeg novog, odnosno javljaju se potrebe za praćenjem trendova. Stoga, povećanjem međunarodnih putovanja uvelike dolazi i do povećanih interkulturalnih kontakata sudionika koji dolaskom iz različitih kultura i društava potiču povećano usvajanje navika različitih kultura i stvaranje novih kultura. Prema navedenim teorijskim odrednicima, vidljivo je kako suvremeni turisti imaju određenu viziju turističke destinacije koju žele posjetiti, dok primarni trend među suvremenim turistima obuhvaća aktivnost, integraciju u lokalnu sredinu i doživljaj jedinstvenog ugođaja. U konačnici, može se reći kako se turistička potražnja izražava brojem posjetitelja, njihovim karakteristikama i ukupnom potrošnjom.

⁴⁰ ČAVLEK, N., KESAR, O., PREBEŽAC, D., BARTOLUCI, M. (2011) *Turizam – ekonomske osnove i organizacijski sustav*. Zagreb: Školska knjiga., str. 57.

3.2. Prilagodba ponude

Što se tiče same prilagodbe ponude, potrebno je naglasiti kako ponuda mora biti inovativna, zanimljiva i prilagođena ukupnoj potražnji, odnosno mora konstantno pratiti trendove na turističkom tržištu. Naime, atraktivnost destinacije predstavlja čimbenik privlačenja turista za dolazak i posjet određenoj destinaciji, dok elementi privlačnosti uključuju:⁴¹

- klimu,
- prirodne resurse, i
- kulturne znamenitosti.

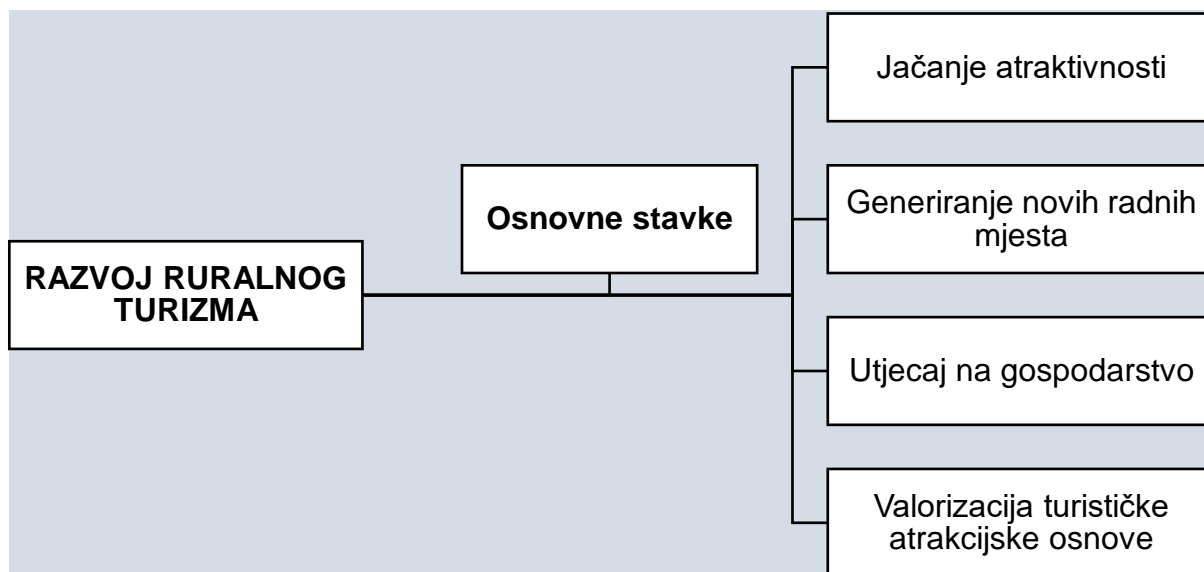
Važno je i efikasno korištenje prostora, ulaganje u kvalitetnu infrastrukturu i prometnu povezanost te pristupačnost turističke destinacije. Naposljetku, cilj prilagodbe ponude podrazumijeva kreiranje alternativnog doživljaja kojemu je svrha zadovoljiti trenutne potrebe turista. Isto tako, od iznimne važnosti je i orijentacija ponude prema većoj kvaliteti proizvoda ili usluga, kao i prema individualnom aspektu ponude.

3.3. Potencijal Republike Hrvatske za razvoj ruralnog turizma

Ruralni turizam jedan je od najprepoznatljivijih oblika turizma, čija važnost je, prvenstveno, u interakciji poljoprivredne proizvodnje, tradicionalnih proizvoda, prezentiranja tradicije, tradicijske gastronomije i turističkih usluga, tj. u korištenju već postojećih resursa. U nastavku teksta, na slici 15, prikazane su osnovne stavke razvoja ruralnog turizma.

Slika 15. Osnovne stavke razvoja ruralnog turizma

⁴¹ Ibidem., str. 58.

Izvor: Izrada prema: Agrobiz, Može li ruralni turizam biti poticaj povratku i ostanku u Hrvatskoj?, <https://agrobiz.vecernji.hr/>, pristupljeno: 7. svibnja 2018.

Naime, posebno je važno što se ruralni turizam temelji na održivom razvoju, koji se očituje u revitalizaciji već postojeće, tradicijske gradnje, odnosno baštine, kojoj se daje nova namjena – turistička

3.3.1. Jačanje atraktivnosti

Cjelokupni razvoj „*ruralnog turizma ima veliku važnost za razvoj turizma kontinenta, odnosno jačanje njegove atraktivnosti tijekom cijele godine*“⁴². Naime, usko povezan i s ostalim granama turizma kao što su primjerice cikloturizam, eko i zeleni turizam, ruralni turizam pridonosi ravnomjernijem turističkom razvoju Republike Hrvatske, pozicionira zemlju kao turističku destinaciju raznolike i bogate turističke ponude te posjetiteljima pruža autentičan doživljaj zemlje. Može se reći kako temelj ruralnog turizma čine seljačka domaćinstva i obiteljska poljoprivredna gospodarstva koja imaju mogućnost kroz turizam plasirati svoje određene poljoprivredne proizvode, odnosno poljoprivredne proizvode iz svog okruženja.

3.3.2. Generiranje novih radnih mjesta

Što se tiče generiranja novih radnih mjesta gledajući s aspekta ruralnog turizma, može se reći kako „*obogaćivanje postojećih i generiranje novih turističkih*

⁴² Agrobiz, Može li ruralni turizam biti poticaj povratku i ostanku u Hrvatskoj?, <https://agrobiz.vecernji.hr/>, pristupljeno: 7. svibnja 2018.

*sadržaja i doživljaja*⁴³ bitno utječe na produljenje sezone, što je usko povezano i s generiranjem radnih mjesta. Isto tako, sustavno podizanje razine znanja, vještina i obrazovanja turističkih djelatnika kontinuirano poboljšava postojeću kvalitetu i izvrsnost usluge, dok stvaranje preduvjeta za jačanje poduzetništva omogućuje:⁴⁴

- ulazak u novi investicijski ciklus,
- stvaranje novih radnih mjesta, i
- samozapošljavanje.

Također, učinkovito brendiranje Republike Hrvatske i njenih turističkih regija omogućuje kvalitativno diferenciranje u odnosu na konkurenciju, donosno osigurava tržišnu prepoznatljivost.

3.3.3. Utjecaj na gospodarstvo

S razvojem ruralnog turizma otvaraju se i nova radna mjesta koja u konačnici mogu omogućiti pravilniju raspodjelu dohotka na nekom području, te omogućiti ljudima veći životni standard. Naime, kada se govori o ulozi ruralnog turizma u gospodarstvu Republike Hrvatske, može se reći kako se turizam općenito, pa tako i ruralni turizam, može smatrati jednom od najbrže rastućih gospodarskih grana u cijelome svijetu pa tako i u Republici Hrvatskoj. Sukladno tome, ruralni turizam u Republici Hrvatskoj ima značajnu ulogu, i to ne samo kao bitnu ekonomsku stavku, nego se može reći da je on pokretač svih gospodarskih aktivnosti u današnje vrijeme.

Kada se govori o ulozi ruralnog turizma u Republici Hrvatskoj, potrebno je uzeti u obzir njegov ukupan, izravan i neizravan doprinos gospodarstvu, dok su utjecaj na bruto domaći proizvod, uravnoteženje trgovinske bilance i smanjivanje nezaposlenosti samo neki od učinaka koji se ostvaruju turizmom. Sukladno tome, Republika Hrvatska, zemlja s velikim turističkim potencijalom, ne smije propustiti priliku postati jedna od najvažnijih turističkih destinacija na područja Mediterana.

⁴³ IZTZG, Glavni plan i strategija razvoja turizma Republike Hrvatske, <http://www.iztztg.hr/>, pristupljeno: 7. svibnja 2018.

⁴⁴ Ibidem.

3.3.4. Valorizacija turističke atrakcijske osnove

Ruralni turizam, kao značajan element održivog turističkog, ekonomskog i socijalnog razvoja ruralnih područja, u današnje vrijeme nailazi na sve veće razvojne, marketinške, menadžerske i ekonomske poteškoće u svom razvoju, dok se istovremeno na strani turističke potražnje iskazuje sve značajniji interes za promatranim oblikom turizma. Prema tome, može se reći kako je razvojna rješenja potrebno tražiti u implementaciji adekvatnog modela upravljanja, kao i njegovom kvalitetnom operacionalizacijom na svim razinama.

Temeljne značajke ruralnog turizma obuhvaćaju potpunu obnovu, valorizaciju, zaštitu turističkih potencijala i stvaranje integralnog turističkog proizvoda. Naime, društvene i ekonomske sile koje djeluju na globalnoj razini određuju ne samo izgled, nego i oblike ruralnog krajolika te načine njegove valorizacije i korištenja.

3.4. Budućnost ruralnog turizma

U današnje vrijeme, „*ulaganja u raznolikost nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima smatraju se odlučujućim faktorom za sprječavanje depopulacije, za povećanje zaposlenosti i učenje novih vještina*“⁴⁵. Što se tiče budućeg razvoja, „*Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020.*“ godine predviđa raspodjelu sredstava od „*2,383 milijarde eura s pojedinačnim potporama od maksimalno 200.000 eura i udjelom sufinanciranja od 70%*“⁴⁶. U skladu s tim, može se reći kako su u planu i razne:⁴⁷

- investicije,
- potpore, i
- programi za obnovu, očuvanje i povećanje biološke raznolikosti.

Također, može se reći kako je ruralni turizam jednako toliko značajan i za vrednovanje i očuvanje lokalne baštine, kulture i prirodnih znamenitosti.

⁴⁵ Apartmanija, Budućnost ruralnog turizma u Hrvatskoj, <http://www.apartmanija.hr/>, pristupljeno: 10. svibnja 2018.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ MPS, Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020., <http://www.mps.hr/>, pristupljeno: 10. svibnja 2018.

3.5. Financiranje sredstvima Europske unije

Postoje razni oblici pomoći razvoja ruralnog turizma u Republici Hrvatskoj čiji se utjecaj proteže od Ministarstva turizma pa sve do ostalih ministarstva, javnih ustanova i institucija. Kako bi se pokrenuo održivi razvoj turizma, a samim time i ruralnog turizma u Republici Hrvatskoj, donesen je i tzv. „*Program pripremnih i provedbenih aktivnosti*“, a mjere se odnose na „*poboljšanje smještajne ponude i poslovanja hotelskih i drugih gospodarskih subjekata u turizmu, poboljšanje ukupne turističke ponude, zakonodavne aktivnosti, program golfa kao elementa razvojne strategije hrvatskog turizma, promociju i tržišne aktivnosti, zaštitu prostora i uređenje okoliša, sprječavanje sive ekonomije, infrastrukturu i promet kao i sigurnost turista*“⁴⁸. Europski fondovi su zamišljeni kao financijski instrumenti koji podupiru provedbu politike Europske unije u zemljama članicama. Jedna od najznačajnijih politika je kohezijska politika, za koju je Europska unija u financijskom razdoblju od 2014. do 2020. godine izdvojila „*376 milijardi eura iz svog proračuna*“⁴⁹. Kohezijska politika Europske unije financira se iz tri glavna fonda, a to su:

- Kohezijski fond,
- Europski fond za regionalni razvoj, i
- Europski socijalni fond.

Europski fond za regionalni razvoj i Europski socijalni fond poznati su i pod nazivom strukturni fondovi. Osim navedenih, u financijskoj perspektivi 2014.do 2020. godine još su na raspolaganju i Europski fond za ruralni razvoj i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo. Ruralni turizam se smatra mogućim generatorom razvoja ruralnih područja, te uvelike pridonosi razvoju socijalnog i kulturnog života ruralnog područja, i to dovodeći nove ljude u zajednicu.

4. RASPRAVA

Turizam je jedna od najbrže rastućih gospodarskih grana u cijelom svijetu, pa tako i na području Republike Hrvatske. Sukladno tome, može se reći kako turizam u brojnim državama diljem svijeta ima značajnu ulogu, i to prvenstveno gledajući s aspekta gospodarskih aktivnosti. Što se tiče područja Republike Hrvatske, potrebno

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

je napomenuti kako je prethodno navedena uloga još i bitnija, i to s obzirom na cjelokupni doprinos gospodarstvu.

Ruralni razvoj u današnje vrijeme ukazuje na iznimnu važnost ruralnog turizma, te predstavlja temeljni alat razvoja mnogobrojnih ruralnih i kontinentalnih područja. Prethodno navedene činjenice se ostvaruju kroz veću valorizaciju prirodnih i ruralnih resursa, što u konačnici može dovesti i do poboljšanja ruralne sredine, revitalizacije sela, obnove infrastrukture, zaštite baštine i sprječavanja iseljavanja stanovništva. Osnova za razvoj ruralnog turizma podrazumijeva i obuhvaća usmjerenost zemlje na autohtonost i izvornost, očuvanje prirodnog i lokalnog identiteta, te brendiranje destinacije ili određenog proizvoda. Stoga, prethodno navedene i definirane smjernice predstavljaju temelj za uspjeh na globalnoj razini, i to prvenstveno kroz stvaranje potencijala za razvoj ruralnog turizma.

Osim velike ekonomske i gospodarske koristi, ruralni turizam je donio i značajni porast svijesti o zaštiti okoliša i njegove važnosti za održivost ruralnog gospodarstva. Veliki dio ruralnog turizma se odvija u zaštićenim područjima, te je zbog toga od iznimne važnosti svijest o povećanju ekološke i biološke degradacije uslijed jačanja turističkih djelatnosti.

Nova ruralna razvojna politika Europske unije usmjerena je na razvoj cjelokupne ekonomije ruralnih područja i zajednica. Naime, sukladno raznim mjerama, politika je usmjerena na razvoj poljoprivrede, očuvanje nasljeđa, cjelokupni razvoj ruralnog turizma te na upravljanje okolišem. Što se tiče budućeg razvoja, može se reći kako se očekuje poboljšanje ruralne sredine, i to iz razloga jer je ruralni turizam rastući trend i postoje razne pretpostavke za njegov daljnji razvoj. Budućnost razvoja ruralnog turizma može se promatrati i kroz sposobnosti prilagodbe pojedinim turističkim trendovima i današnjim suvremenim turistima, čija je potražnja sve više i više individualizirana.

5. ZAKLJUČAK

U ovom završnom radu promatran je koncept koji obuhvaća mnogobrojne potencijale razvoja ruralnog turizma. Razvoj održivog ruralnog turizma predstavlja važno ekonomsko pitanje ruralnih sredina, kao i same kvalitete života ljudi na području ruralnih prostora.

Cjelokupni razvoj ruralnog turizma uvelike pomaže očuvanju lokalnog identiteta, tradicije i običaja, a također i štiti okoliš te jača autohtonu, tradicijsku i ekološku proizvodnju. S druge strane, potrebno je naglasiti kako se važnost ruralnog turizma ogleda i u interakciji poljoprivredne proizvodnje, proizvodnje tradicionalnih proizvoda, prezentiranju tradicije, tradicijske gastronomije i turističkih usluga korištenjem postojećih prirodnih resursa. U današnje moderno i suvremeno vrijeme, ruralni turizam pokušava objediniti, obnoviti i organizirati prostor, te se može reći kako nema potrebu za izgradnjom novih kapaciteta, već nastoji na najbolji i najkvalitetniji način iskoristiti već postojeće strukture.

Isto tako, ruralni turizam je zaslužan i za spoznaju o potrebi održivog razvoja, i to iz razloga jer je najviše zainteresiran za održivost svih resursa koji su temelj njegova razvoja. Primjena koncepcije održivog razvoja u ruralnom turizmu obuhvaća čuvanje resursa na temelju kojih se turizam i počeo razvijati na određenu području, jer o prirodnom i kulturnom resursu ruralnog područja ovisi zadovoljstvo turista, kao i daljnji turistički razvoj.

LITERATURA

Knjige:

1. BAČUN, D., MATEŠIĆ, M., OMAZIĆ, M. A. (2012) *Leksikon održivog razvoja*. Zagreb: Hrvatski poslovni savjet za održivi razvoj.

2. ČAVLEK, N., KESAR, O., PREBEŽAC, D., BARTOLUCI, M. (2011) *Turizam – ekonomske osnove i organizacijski sustav*. Zagreb: Školska knjiga.
3. LEKO ŠIMIĆ, M. (2010) *Turizam i agroturizam u funkciji održivog razvitka*. Osijek: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Osijeku.
4. PETRIĆ, L. (2006) *Osnove turizma – priručnik za nastavu*. Split: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Splitu.
5. RUŽIĆ, P. (2011) *Ruralni turizam Istre – pretpostavke i činitelji razvoja, stanje i perspektive*. Pula: Institut za poljoprivredu i turizam Poreč.
6. TOMLJENOVIĆ, R. (2006) *Hrvatski turizam: plavo bijelo zeleno*. Zagreb: Institut za turizam.
7. ZELENIKA, R. (2000) *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet Sveučilišta u Rijeci.

Članci:

1. BARTOLUCI, M. (1995) Uloga športa i rekreacije u razvitku hrvatskog turizma. *Tourism and hospitality management*, 1 (2), str. 253 – 265.
2. BARTOLUCI, M., HENDIJA, Z., PETRAČIĆ, M. (2015) Mogućnosti održivog razvoja u kontinentalnoj Hrvatskoj. *Acta turistica*, 27 (2), str. 191 – 219.
3. BUČAR, K., ŠKORIĆ, S., PREBEŽAC, D. (2010) Pravila ponašanja u turizmu i njihov utjecaj na održivi turizam. *Acta turistica*, 22 (2), str. 221 – 246.
4. DEMONJA, D. (2012) Baština i tradicija u oblikovanju turističke ponude na ruralnom prostoru Hrvatske. *Podravina*, 11 (21), str. 205 – 218.
5. DEMONJA, D. (2014) Pregled i analiza stanja ruralnog turizma u Hrvatskoj. *Sociologija i prostor*, 52 (1), str. 69 – 90.
6. FRANIĆ, R., GRGIĆ, Z. (2002) Agroturizam na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu u Hrvatskoj – Pretpostavke i izgledi razvitka. *Agriculturae conspectus scientificus*, 67 (3), str. 131 – 141.
7. LAY, V. (2007) Održivi razvoj i vođenje. *Društvena istraživanja*, 16 (6), str. 1031 – 1053.
8. LUKIĆ, A. (2010) O teorijskim pristupima ruralnom prostoru. *Hrvatski geografski glasnik*, 72 (2), str. 49 – 75.

9. RAJKO, M. (2013) Institucionalni model razvoja ruralnog turizma na primjeru središnje Istre. *Oeconomica Jadertina*, 3 (2), str. 50 – 62.
10. RUŽIĆ, P. (2012) Analiza posebnosti i percepcije ruralnog turizma Istre. *Ekonomska misao i praksa*, 1 (1), str. 217 – 238.
11. ŠTAMBUK, M. (1996) Sociologijska obilježja hrvatskoga ruralnog prostora. *Sociologija sela*, 34 (3 – 4), str. 199 – 202.
12. ŠUNDALIĆ, A. (2009) Ruralni prostor i društvena struktura – novi identitet Slavonije i Baranje. *Ekonomski vjesnik*, 22 (1), str. 11 – 22.

Internetski izvori:

1. Agrobiz, Može li ruralni turizam biti poticaj povratku i ostanku u Hrvatskoj?, <https://agrobiz.vecernji.hr/>, pristupljeno: 7. svibnja 2018.
2. Apartmanija, Budućnost ruralnog turizma u Hrvatskoj, <http://www.apartmanija.hr/>, pristupljeno: 10. svibnja 2018.
3. Apartmanija, Održivi turizam – što to zapravo znači?, <http://www.apartmanija.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.
4. Bioteka: Ruralno područje, <http://www.bioteka.hr/>, pristupljeno: 1. svibnja 2018.
5. Eko etno travel, Ponuda, <http://ekoetnotravel.hr/>, 5. svibnja 2018.
6. FFZG: Razvoj održivog ruralnog turizma: Potencijal Koprivničko – križevačke županije, <http://www.ffzg.unizg.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.
7. FZOEU: Održivi razvoj, <http://www.fzoeu.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.
8. Geografija: Na selo, na selo ... razvoj ruralnog turizma u Europi, <http://www.geografija.hr/>, pristupljeno: 1. svibnja 2018.
9. IZTZG, Glavni plan i strategija razvoja turizma Republike Hrvatske, <http://www.iztzg.hr/>, pristupljeno: 7. svibnja 2018.
10. MPS, Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014. – 2020., <http://www.mps.hr/>, pristupljeno: 10. svibnja 2018.
11. Jošavac: Lov i lovni turizam u Hrvatskoj, <https://josavac.hr/>, 5. svibnja 2018.
12. Odras: Održivi razvoj, <http://odraz.hr/>, pristupljeno: 2. svibnja 2018.
13. Slunj: Ruralni turizam, <http://www.slunj.hr/>, pristupljeno: 5. svibnja 2018.
14. Travelife: Projects, <https://travelife.info/>, pristupljeno: 4. svibnja 2018.

POPIS SLIKA

Slika 1. Definicija ruralnog područja3

Slika 2. Temeljna karakteristika ruralnog područja.....4

Slika 3. Podjela ruralnih područja ovisno o aspektu promatranja	6
Slika 4. Osnovna obilježja ruralnih prostora	7
Slika 5. Definicija održivog razvoja	8
Slika 6. Definicija održivog turizma	9
Slika 7. Cilj održivog turizma	10
Slika 8. Načela održivog razvoja turizma	11
Slika 9. Definicija ruralnog turizma	12
Slika 10. Zadaća ruralnog turizma	13
Slika 11. Karakteristike ponude ruralnog turizma	14
Slika 12. Najvažniji motivi ruralnog prostora	14
Slika 13. Oblici ruralnog turizma.....	16
Slika 14. Definicija agroturizma	17
Slika 15. Osnovne stavke razvoja ruralnog turizma.....	24

SAŽETAK

U završnom radu se prikazuju temeljne značajke potencijala razvoja ruralnog turizma, s osvrtom na područje Republike Hrvatske. Ruralni turizam, kao posebni oblik turizma, predstavlja značajan čimbenik u odnosu na održivi razvoj ruralnog prostora koji podrazumijeva očuvanje lokalnog identiteta, običaja, tradicije, razvoj

ruralnih krajeva i održivi razvoj. Osim navedenim tvrdnji, temeljni potencijali ruralnog turizma se ogledaju i kroz održivost svih resursa koji u konačnici predstavljaju temelj njegova daljnjeg razvoja. U današnje vrijeme, ruralni turizam je utemeljen na pojedinim dimenzijama održivog razvoja, te zbog toga predstavlja realnu alternativu masovnom turizmu. S druge strane, ruralni turizam počiva na jačanju ljudskog i društvenog kapitala koji bi mogao doprinijeti cjelokupnom implementiranju koncepta održivog razvoja.

Ključne riječi: ruralni turizam, ruralni krajevi, održivi razvoja, potencijali, Republika Hrvatska

SUMMARY

In the final paper, the basic potentials of the development of rural tourism are presented with reference to the territory of the Republic of Croatia. Rural tourism, as a special form of tourism, represents a significant factor in sustainable rural

development, which implies preservation of local identity, customs, tradition, rural development and sustainable development. In addition to the aforementioned claims, the basic potentials of rural tourism are also observed through the sustainability of all the resources that ultimately represent the basis of its further development. Nowadays, rural tourism is based on the individual dimensions of sustainable development and therefore represents a real alternative to mass tourism. On the other hand, rural tourism is based on the strengthening of human and social capital which could contribute to the full implementation of the concept of sustainable development.

Keywords: rural tourism, rural areas, sustainable development, potentials, Republic of Croatia